

Monumentnummer*: 523055

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijksmonument
Inschrijving register* 22 april 2002
Kadaster deel/nr 82880/84

Woonplaats*	Gemeente*	Provincie*
Nijmegen	Nijmegen	Gelderland

Kadastrale gemeente*	Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding	Grondperceel
Nijmegen	C			9115

Omschrijving**

Inleiding

SPOORWEGMONUMENT opgericht in 1884 naar ontwerp van de Nijmeegse stadsarchitect JAN JACOB WEVE (1852-1942). Het monument is gesitueerd aan de voet van het Valkhof ten noordoosten van het centrum van Nijmegen, in de loop der jaren iets verplaatst ten opzichte van de oorspronkelijke locatie. De bebouwing die het monument aan het einde van de negentiende eeuw omgaf, zoals de sociëteit Burgerlust, is grotendeels verdwenen. Het monument bestaat uit een sokkel in neo-renaïssancestijl met daarop een zinken Victoriafiguur dat een afgietsel is van een van de marmeren godinnen die de Duitse beeldhouwer CHRISTIAN DANIEL RAUCH (1777-1857) maakte voor het Walhalla te Regensburg. In de negentiende eeuw waren van Rauchs engelenfiguren verscheidenen afgietsels in omloop, die gebruikt werden ter verfraaiing van parken en pleinen. Dit Nijmeegse afgietsel is vervaardigd door A. CASSNER in Berlijn. Het relatief goedkope materiaal zink werd in de tweede helft van de negentiende eeuw steeds vaker gebruikt voor het afgieten van beelden en ornamenten. Het monument is opgericht ter herinnering aan de aanleg van de spoorverbinding tussen Nijmegen en Kleef in 1865. Deze langverwachte verbinding was een eerste aanzet om de stad Nijmegen uit haar geïsoleerde positie te bevrijden. Het monument werd opgericht in de tijd (1884) waarin de ontmanteling en de uitleg van de stad plaatsvond, die beschouwd kan worden als een soort hoogtepunt in deze ontwikkeling. Het Victoriabeeld geeft symbolisch het gevoel hierover weer.

Omschrijving

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegevens voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Op een niet oorspronkelijk, gemetseld plateau en een hardstenen achthoekige onderbouw, verheft zich een vierhoekige, meer dan drie meter hoge sokkel uit kalksteen. De sokkel heeft een laag, geprofileerd basement versierd met een doorlopende schijflijst. Hierboven bevindt zich aan elke zijde een blinde rondbogige nis met sluitsteen in vorm van een diamantkop, omgeven door pilasters op postamenten, die een omlopend hoofdgestel dragen van gekornist fries, bloktandlijst en kroonlijst. De pilasters bezitten zinken volutenkapitelen met eierlijsten en zijn voorts voorzien van zinken bloemenornamenten, waarvan er aan de rechterzijde een beschadigd is. Het fries van het hoofdgestel is versierd met zinken festoenen, en maskers in de vorm van meisjeskoppen. Op de voorzijde van de sokkel is in de blinde boognis de volgende tekst aangebracht: 'Eendracht maakt macht - ter herinnering aan den bouw van den spoorweg Nijmegen-Cleve door Nijmeegs Burgerij - geopend 8 augustus 1865'. Zoals op ontwerptekeningen en oude foto's te zien is, waren in de drie overige, thans lege nissen, een barometer, een uurwerk en een thermometer aangebracht; de sokkel had dus de vorm van een weerszuil. Het ongeveer tweeënhalve meter hoge zinken standbeeld van Victoria bezit een zinken piedestal, die voorzien is van voluten waarover gebundelde lauriertakken gedrapeerd zijn. De gevleugelde figuur is gezeten op een rotsblok, heeft het hoofd naar het zuidwesten gericht en houdt in de linkerhand een kleine lauwerkrans vast, gereed om te werpen. Geheel linksonder aan de achterzijde van het beeld, is de naam van de zinkgieterij leesbaar: 'A.Cassner Berlin'.

Waardering

SPOORWEGMONUMENT uit 1884 naar ontwerp van architect JAN JACOB WEVE, met een afgietsel van een Victoriastandbeeld van CHRISTIAN DANIEL RAUCH, gegoten in Berlijn door A.CASSNER.

-Van architectuurhistorische waarde als goed en gaaf voorbeeld van een herdenkingsmonument uit het laatste kwart van de negentiende eeuw, met een sokkel in rijke neo-renaissancetrant, die een classicistisch beeld draagt. Het beeld is als zinken afgietsel typerend voor die tijd, waarin zink een goedkoop alternatief voor andere metalen was om ornamenten en beelden in af te gieten. Het beeld is van kunsthistorische waarde als afgietsel van een van de engelen van die Rauch voor het Walhalla maakte, waarbij het, los van de oorspronkelijke context een nieuwe symbolische lading kreeg. Het monument is van belang binnen het oeuvre van de stadsarchitect Weve, die in de omgeving van het beeld ook twee bruggen en een hekwerk ontwierp.

-Van stedenbouwkundige waarde vanwege de markante plaatsing van het monument aan de voet van het Valkhof waar het hoge ensemblewaarde met het achterliggende park geniet.

-Van cultuurhistorische waarde als uitdrukking van een sociaal-economische ontwikkeling, als monument opgericht ter nagedachtenis aan de eerste spoorverbinding met Nijmegen, die een eerste aanzet was in het proces om de stad uit haar geïsoleerde positie te verlossen. Het werd opgericht in een tijd (1884) dat die geïsoleerde positie door de slechting van de verdedigingswerken ten einde kon worden beschouwd.

Hoofdcategorie

Voorwerpen op pleinen en dergelijke

Subcategorie

Gedenkteken(D)

Functie

Gedenkteken(D6)

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument